

Rapid Re-Housing – Brno

(Projekt – partneři Město Brno, IQ Roma servis, Ostravská univerzita)

Karel A. Novák

Principy Housing First

"Housing first v Evropě má osm základních principů, a každý, kdo chce svůj program nazývat Housing first, musí všechny tyto principy splňovat:

1. Bydlení je základní lidské právo
2. Uživatelé služby mají možnost volby a kontroly
3. Bydlení a podpora jsou oddělené
4. Přístup je orientován na zotavení
5. Uplatňuje se přístup harm reduction
6. Staví se na aktivní účasti v programu bez jakéhokoliv donucování
7. Individuální plánování je zaměřené opravdu na klienta
8. Flexibilní podpora je poskytována tak dlouho, jak je třeba"

(dle: N. Pleace, Housing First Europe Guide)

Východiska projektu RRH - Brno

Kontext

- Problematické výsledky „prostupného bydlení“
- Masa rodin s dětmi v „nebydlení“
- Rezervy bytového fondu města

Cílová skupina

Rodiny s dítětem v bytové nouzi (nebydlení, nestabilní bydlení, nevyhovující bydlení – viz dále)

Losování – princip radikálně popírající zásluhovost, rovnost v potřebnosti všech v bytové nouzi

Nástroj řešení

Nepodmíněné přidělení standardního městského bytu dle potřeb rodiny ovšem se 3mi vstupními podmínkami:

- spolupráce se sociálním pracovníkem
- **zasílání sociálních dávek na bydlení na zvláštní účet** (možnost jejich užití výhradně na bydlení)
- **účast ve výzkumu**

Role partnerů projektu, součásti projektu

Město Brno

- Zajištění bytů – ve spolupráci s městskými částmi (**opravené byty, velikostí a dispozicí odpovídající potřebám rodin – dle její velikosti, složení, potenciálním návratům dětí z ústavní výchovy ...**)
- Koordinace aktivit
- Metodické vedení, monitoring

IQ Roma servis

- Přímá podpora rodin (sociální práce)

Ostravská univerzita

- Výzkumná činnost
- Evaluace

Registrační týden (duben –květen 16)

Zjištění všech rodin v bytové nouzi v Brně – jediný filtr pro losování

Spolupráce mnoha subjektů při přípravě i realizaci

Příprava – RW – dohledání, ověření – seznam pro losování

Dobrovolníci + peer výzkumníci (celkem se účastnilo cca 100 osob)

Vybrané výsledky – podklad pro plánování dalších aktivit (např. kapacit soc. sl.)

- 421 rodin v BN (z cca 520 sečtených)
- 2/3 přítomen jeden rodič
- Nezletilých dětí v rodinách 870
- Děti mimo rodinu 179
- Rodin s dětmi do 3 let – 40 % (do 6 let 60%)
- Převažují malé rodiny (1-2 děti)
- Místo – ubytovna – 45%, AD – 15%
- Délka – více než 5 let 57%, méně než rok – 0,5%

Postup RRH

Register week

Losování – červen 16

Identifikace a příprava bytů (velikost, stav, lokality ...)- červen – říjen 16

Výzkum v rodinách (50+100) – červenec – září 16

Oznámení vylosovaným rodinám - po skupinách hned po výzkumu

Vstupní rozhovor (bydlení, ambice, typ podpory) – po oznámení

„Párování“ rodina – byt (+ rodina – sociální pracovník)

Prohlídka bytu s rodinou – dohoda o vhodnosti nabídnutého bytu

Schvalování, administrativa ... - trvá až 2 měsíce (rozdíl MMB a MČ)

Podpis smlouvy – na 1 rok – obecný standard v Brně, prodlužována (+ notářské doložky vykonatelnosti – pro případ neprodloužení náj. smlouvy) – cíl **trvalé udržení bytu rodinou** do doby, dokud jí bude vyhovovat

Zabydlení rodin – vybavení bytu, zajištění energií ...

Kontinuální podpora v bydlení + otevírání dalších témat

Principy přímé podpory rodin

Data projektu: 50 rodin, 4 úvazky SP, kontakt nejméně jednou týdně

Příprava týmu – Discus, MI, SF ...

Orientace na znalosti, dovednosti volbu klientů (potlačení exp. role SP, předporozumění ...)

Orientace na změnu

Využívání peer pracovníků – “expert se zkušeností“

Důraz na prožitek, emoci

Intenzita a doba podpory dle dohody a potřeb vs. úspěch v bydlení (vstupní intenzita nejméně 1 kontakt v bytě týdně)

Spolupráce v síti, case management

Harm reduction přístup

Dilemata, otázky ...

- Losování? – hodnoceno jako vhodný model v situaci nedostatku bytů
- Zúžení cílové skupiny? (stáří dětí) – ukázalo se jako nerelevantní
- Sociální práce vs. sociální služby
- Vyladění rolí SP města a IQRS – důležité pro pokračování mimo projekt (nástroje: společné porady, tematické vymezení ...)
- Větší vliv (např.) OSPOD na přidělování bytů?
- Jak lépe zapojovat peer pracovníky?
- Má být zachováno snížené nájemné? (s ohledem na systém sociálních dávek na bydlení)

Nedostatky a rizika

Vhodnost (velikost) a lokalizace bytů

Zpochybňování možnosti volby klientů bytu

Koordinace návaznosti dávkových systémů (hlavně vybavení – dlouhá doba bydlení bez vybavení)

Dlouhé schvalovací procedury (ohrožení motivace rodin)

Nepřipravenost některých bytů k okamžitému bydlení (nutnost zařízení dodávek energií)

Limitace při zadluženosti u MČ (odmítání dlužníků příslušnou MČ)

Křehká politická podpora

Spolupráce MMB s městskými částmi

Rizika „přirozená“ – chybějící nebo zapomenutá zkušenost s bydlením v bytě, předsudky sousedů, zadluženost, závislosti, domácí násilí, neplacení, narušení rodin – traumatizace

Zatímní zkušenost - pozitiva

- Dle vstupních rozhovorů měla předešlá selhání vždy „důvod“ + Některé rodiny nikdy „nebydleli“
- V únoru 2017 bydlí 38 rodin
- Klienti jsou velmi motivováni k úspěšnému zvládnutí programu
- Nebyly zaznamenány zásadní problémy ohrožující bydlení
- Fungují „emotivní“ prvky v sociální práci
- Postupně se ukazuje, že zvolený přístup založený na expertnosti klienta je funkční
- Vnímáme počátek změn (či vůli po změně) i v dalších oblastech života rodin
- Je velký zájem pracovníků OSPOD o spolupráci (udržení bydlení, návraty dětí ...)

Co ještě zlepšit (pro následovatele)

Přímá opatření

- Nábytek – ne přes ÚP, ale z projektu (+ v Brně NB + banka el. spotř.) – rychlost, pružnost,
- Nábytek - možnost zápůjčky (ochrana před ex.)
- Energie – již zapojené s možností ponechat městu a platit v „nájmu“ (v Brně možno u magistrátních bytů)
- Dostatek vhodných bytů na začátku – opravené, vhodné pro rodiny (tedy spíš větší), větší počet – možnost výběru
- Ochrana rodin před násilníky – bývalými partnery (nevyřešeno)
- Psycholog v týmu
- Požadavek „nebagatelní podpory“ – neumožňuje službu dle potřeby (pro některé klienty zbytečně mnoho času)
- Delší přípravná fáze – práce s rodinou, navázání vztahu před bydlením – vstupní rozhovor často nestačí
- Nositel myšlenky/hybatel projektu pracovník města (NNO pouze servis)
- Funkční propojení všech relevantních složek města
- Výše nájmu pokrývající náklady na údržbu bytu
- Zřízení krizového fondu (pružnost řešení nenadálých situací)

Doprovodná opatření

- „Oddlužení“ (na dluzích v bydlení)
- Změny systému přidělování bytů (více programů, různé přístupy dle potřeb)
- Kapacity pro „měkkou“ podporu (součástí sítě služeb, soc. p. města – zajistit v SPSS)
- Zvyšování objemu městského bytového fondu

Díky za pozornost a ještě dodejme, že věříme v úspěch, protože bydlet je normální a každý se to dokáže naučit.

Budeme vděční za otázky, nápady a připomínky.

Karel A. Novák – karel.novak@iqrs.cz, 775 867 366